

Høringsinnspill fra Sex og Politikk til Prop 1.S Utenriksdepartementet

Sex og Politikk takker for muligheten til å komme med innspill på budsjettforslaget for 2025. Seksuell og reprodutiv helse og rettigheter (SRHR) har lenge blitt løftet som en felles prioritet på tvers av politiske skillelinjer i Norge. Dette er unikt og muliggjør en langsiktig og helt nødvendig innsats i kampen for like rettigheter, ikke-diskriminering, fattigdomsbekjempelse og demokrati. Derfor er vi forundret over at dette mulighetsrommet ikke brukes i forslaget til budsjett for 2025. Budsjettforslaget inneholder fagre ord om prioritering av SRHR. Slik vi leser kan derimot tallene ikke forstås på noen annen måte enn at det er en klar nedgang i bevilgningene til SRHR.

Sex og Politikk ber derfor Utenriks- og forsvarskomiteen om følgende prioriteringer:

- 1) En økning til SRHR på 300 millioner NOK for 2025.**
Dette tilsvarer hva Norge bevilget i 2022.
Fordeles på kapitlene 160 Helse, 164 Likestilling og 170 sivilsamfunn.
- 2) Reversere kuttet på 70 millioner NOK til post 152 Menneskerettigheter.**
- 3) Sikre en ekstra innsats for SRHR om utfallet av valget i USA resulterer i gjeninnføring av Mexico City Policy, den såkalte «munnkurvregelen».**
Forslag til en merknad skisseres under.

1) Økning til SRHR på 300 millioner NOK for 2025

I 2024 har verden markert 30 års jubileet siden den skjellsettende befolknings- og utviklingskonferansen i Kairo, ICPD 94. Det var da rettigheter for alvor blei fokuset i arbeidet med seksuell og reprodutiv helse. Siden den gang har vi sett en positiv utvikling på flere områder; redusert mødredødelighet, flere får tilgang til prevensjonsmidler, færre blir nødt til å risikere liv og helse ved en farlig abort, og sex mellom likekjønnede er avkriminalisert i en rekke land.

I april 2024 blei dette behørig markert og forpliktelsene til SRHR bekreftet da Stortinget var vertskap for parlamentarikerkonferansen IPCI 2024. 170 parlamentarikere fra 112 land deltok i Oslo og vedtok en slutterklæring med løfter om å intensivere innsatsen for SRHR. Dette arbeidet må Stortinget sørge for at blir ført videre.

Samtidig ser vi økte behov og motstand. Regjeringen påpeker selv at det globalt er en økt motstand mot kvinners rettigheter og likestilling, seksuell og reprodutiv rettigheter og rettighetene til skeive personer. Covid pandemien førte til økning i tenåringsgraviditeter, mangel på prevensjonsmidler og trygge helsetjenester og økt vold i nære relasjoner. Med en rekke humanitære kriser, slik som i Ukraina, Gaza og Sudan, er vi vitne til rapporter om bruk av seksualisert vold og overgrep og et økende behov for livsviktige seksuelle og reprodutiv helsetjenester.

Nettopp derfor er det skuffende å se at regjeringen fortsatt ikke setter midler bak sine løfter om en satsing på seksuell og reprodutiv helse og rettigheter internasjonalt. Det er ingen poster i budsjettet som underbygger regjeringens påstander om hvor viktig dette feltet er. Derimot reduseres sentrale poster som dekker dette fagfeltet. I tillegg sørger en svekket krone og inflasjon mange steder i verden til at Norge reelt sett bidrar mindre på den internasjonale areaen der vi ønsker å fremstille oss som ledende.

Sex og Politikk ber derfor Utenriks- og forsvarskomiteen om å gi SRHR en reell prioritering og gjenopprette støtten til 2022 nivå, på totalt 1,8 milliarder NOK. Dette vil tilsvare en økning på 300 millioner NOK.

2) Reversere kuttet på 70 millioner NOK til post 152 Menneskerettigheter

I mange land ser vi en innskrenking av sivilsamfunnets handlingsrom og angrep på menneskerettighetsforsvarere, ikke minst forkjempere for abortrettigheter og skeives rettigheter, som flere steder risikerer liv og helse i kampen for likestilling, demokrati og ikke-diskriminering. Norge har lenge vært en forkjemper og bidratt til sterke resolusjoner for menneskerettighetsforsvarere i FN. Organisasjoner for skeives rettigheter har også fått viktig støtte fra Norge over denne posten i statsbudsjettet.

Menneskerettighetsforsvarere og skeives organisasjoner har vært helt nødvendige for de positive endringene vi har sett. De siste 30 årene har 60 land styrket retten til abort og i dag er antallet land som fremdeles kriminaliserer sex mellom likekjønnede nede i 64. Arbeidet er med andre ord ikke over.

Sex og Politikk ber Utenriks- og forsvarskomiteen om å reversere kuttet på post 152 Menneskerettigheter med 70 millioner NOK, og sørge for at Norge vil fortsette å være en viktig støtte i arbeidet for menneskerettigheter.

3) Sikre en ekstra innsats for SRHR om utfallet av valget i USA resulterer i gjeninnføring av Mexico City Policy, den såkalte «munnkurvregelen».

USA er den klart største bidragsyteren til global SRHR bistand med et budsjett på 9,35 mrd USD i 2023. Samtidig varierer denne støtten stort om det er en demokratisk eller republikansk president. Dette skjer fordi republikanske presidenter, siden 1985, innfører det som kalles Mexico City Policy, eller “munnkurvregelen”, som forbyr støtte til abort-relatert arbeid. Da Trump blei president i 2017 blei regelen utvidet til å gjelde all støtte til global helse. Med en sterk anti-rettighetsbevegelse i USA er det mye som tyder på at hvis det blir republikansk valgseier i november kan “munnkurvregelen” ikke bare gjeninnføres, men bli ytterligere styrket. Finansieringen til multilaterale organisasjoner slik som FNs befolkningsfond og WHO vil også strupes. Fra 2017 kjenner vi godt til de negative konsekvensene denne regelen fikk for tilgang til helsetjenester, informasjon og pådriverarbeid og et svekket samarbeidet mellom sivilsamfunn og myndigheter.

Globale rettighetsorganisasjoner roper nå et varsku til myndigheter og støttespillere for SRHR. Med økende behov og pågående kriser vil en mulig reduksjon fra USA gi store negative konsekvenser for livsviktige helsetjenester og rettigheter.

Sex og Politikk ber derfor Stortinget om å forberede seg på en økt innsats i nær framtid, og inkludere en merknad i budsjettet:

Utenriks- og forsvarskomiteén er bekymret for gjeninnføringen av USA sin Mexico City Policy (munnkurvregelen). Vi ber regjeringen øke den samlede støtten til seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) med minst 1 milliard kroner dersom andre globale givere, slik som USA, trekker tilbake livsnødvendig økonomisk støtte til SRHR, inkludert trygg abort.